

พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ด้วยแนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

Development Of Higher Education Institutions to Innovative Organizations with
The Concept of Education Criteria for Performance Excellence

¹กุลพัทธ์ กุลชาติติก, ²อมรรัตน์ พันธงาม และ ³สมใจ สืบเสาะ
Kullaphat Kulchartdik, Amornrat Panngam and Somjai Suebsor

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin. Thailand
Email: ¹Kullaphat.qa@gmail.com, ²amornrat.panngam@gmail.com, ³somjai.sub@rmutr.ac.th

Received March 1, 2023; Revised April 10, 2023; Accepted April 22, 2023

บทคัดย่อ

การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาด้วยแนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ เป็นการศึกษาถึงแนวคิด ปัจจัย องค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา และเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) โดยบทความนี้จะแสดงถึงความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาและเกณฑ์ EdPEX รวมทั้งแนวทางในการนำเกณฑ์ EdPEX ที่ประกอบด้วย 1. การนำองค์กร 2. กลยุทธ์ 3. ลูกค้า 4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5. บุคลากร 6. ระบบปฏิบัติการ และ 7. ผลลัพธ์ โดยการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาด้วยเกณฑ์คุณภาพดังกล่าวนี้ ต้องเริ่มจากผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อนักศึกษา มีการใช้ระบบสารสนเทศในการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล มีการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และมีระบบปฏิบัติการหรือระบบการทำงานที่รวดเร็วและทันสมัยจนเกิดเป็นผลลัพธ์นวัตกรรม

คำสำคัญ: พัฒนา; องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา; เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

Abstract

Development of higher education institutions to become organizations of educational innovation with the concept of educational criteria for performance excellence. It is a study of the concepts, factors, components of an organization of educational innovation and educational criteria for performance excellence (EdPEX). Applying EdPEX criteria consisting of 1. Leadership 2. Strategy 3. Customer 4. Measurement, Analysis, and Knowledge Management 5. Workforce 6. Operations and 7. Results Outcome by developing higher education institutions to be organizations of educational innovation. Quality criteria It starts with a visionary leader. Strategies for innovating that respond to students Information systems are used in Data analysis and collection Human resources are developed

to be ready for changes. And has a fast and modern operating system or operating system that results in innovation.

Keywords: Development; Innovative Organizations; Education criteria for Performance Excellence

บทนำ

กระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ส่งผลให้ระบบการศึกษาไทยได้รับผลกระทบที่สำคัญอย่างมาก เช่น อัตราการเจริญพันธุ์ที่ลดลงส่งผลให้จำนวนเด็กเกิดใหม่ในประเทศไทยลดลง ทั้งนี้สัดส่วนประชากรวัยเด็กเริ่มลดลงในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เมื่อประชากรวัยเด็กเหล่านี้เติบโตเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์จึงทำให้สัดส่วนประชากรวัยเจริญพันธุ์ลดลงตามไปด้วย (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2565) ประกอบความนิยมในใบปริญญาลดน้อยลงเนื่องมาจากหลักสูตรไม่ทันสมัย ไม่ตอบโจทย์ความต้องการของคนรุ่นใหม่และไม่มีตลาดแรงงานรองรับ (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาตัวเองให้สามารถแข่งขันเพื่อความอยู่รอดและปรับตัวอย่างรวดเร็ว เพราะถ้าปรับตัวไม่ทันอาจจะทำให้เกิดการควมรวบของสถาบันอุดมศึกษา หรือการปิดตัวลงของสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นการที่สถาบันอุดมศึกษาจะอยู่รอดภายใต้สถานการณ์วิกฤติอุดมศึกษา นอกจากการดำเนินงานตามเป้าหมายและพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาแล้ว สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการสร้างสิ่งใหม่หรือพัฒนาดัดแปลงสิ่งเดิมทั้งรูปแบบ วิธีการทำงานและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมศึกษาที่สามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง Phumphonkhochasorn et al., (2022) มีศักยภาพมีความพร้อมในการแข่งขัน ที่สร้างคุณค่าให้แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป (องค์การ ประจันเขตต์, 2557)

การที่สถาบันอุดมศึกษาจะเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาได้นั้น นอกจากดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวแล้ว สถาบันอุดมศึกษาควรหากระบวนการแนวคิดที่สอดคล้องกับองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาและช่วยพัฒนาให้สถาบันอุดมศึกษาประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและมีผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ ซึ่งแนวคิดที่น่าสนใจอย่างยิ่ง คือ เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ซึ่งเป็นเกณฑ์ด้านการศึกษาที่ดัดแปลงมาจากเกณฑ์ Baldrige Criteria for Performance Excellence ของสหรัฐอเมริกา ที่สามารถทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมาย ในการปรับปรุงผลลัพธ์ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ที่ประกอบด้วย 7 หมวด คือ 1. การนำองค์กร 2. กลยุทธ์ 3. ลูกค้า 4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5. บุคลากร 6. ระบบปฏิบัติการ และ 7. ผลลัพธ์ และหากนำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ไปประยุกต์ใช้กับการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จแล้ว ก็จะสามารถทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถแข่งขันและอยู่รอดภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตนั่นเอง (กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564)

ดังนั้น การที่จะพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาด้วยแนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) จำเป็นต้องศึกษาแนวคิด องค์ประกอบในการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา รวมถึงต้องศึกษาเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ว่ามีความสอดคล้องกับองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา และมีแนวคิดในการดำเนินการอย่างไร โดยผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาด้วยเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาตนเองให้สู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืนและได้รับการยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ

องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษา

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วและการก้าวสู่ยุคการเปลี่ยนฉับพลันทางดิจิทัล (Digital Disruption) ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน การดำเนินงานตามพันธกิจแบบเดิมอาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัวและพัฒนา รูปแบบการศึกษาแบบใหม่ เพื่อให้เป็นองค์การที่สามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และมีศักยภาพพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่จะรองรับการแข่งขันในทุกรูปแบบ

องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษา โดยสรุปจากนักวิชาการในประเทศไทยที่ได้ให้ความหมาย (วาทีณี พูลทรัพย์, 2563; สุริศา ริมศิริ, 2561; องค์อร ประจันเขตต์, 2557) คือ สถาบันอุดมศึกษาที่คิดค้นทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาตั้งแต่กระบวนการทำงาน และการผลิตผลงาน ทั้งในรูปแบบการบริหารที่เพิ่มขีดความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในด้านต่าง ๆ มีการจัดระบบและทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การ ที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดค้น การสร้างสรรค์ และการทำสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น หรือดัดแปลงต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้นเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้

ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษา

การเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 3 ปัจจัยดังต่อไปนี้ (ขวัญชนก แสงท้านัง, 2563; ภารดี อนันต์นาวิ และสิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง, 2565; องค์อร ประจันเขตต์, 2557)

1. ภาวะผู้นำ ผู้นำที่ดีควรมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารเชิงกลยุทธ์และมีความสามารถในการสื่อสารที่จะทำให้บุคลากรในองค์การสามารถดำเนินการตามแนวทางหรือนโยบายที่กำหนดได้ โดยนิยามความหมายของภาวะผู้นำ สามารถสรุปจากนักวิชาการที่ได้ให้ความหมาย (พรสวัสดิ์ ศิริศาสนันท์, 2555; วรินทร์ ตะนะดี, 2564; สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2557) คือ เป็นกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าพยายามกระตุ้นหรือผลักดันโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ด้านกลยุทธ์ ในการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการโดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การเป็นเป้าหมายร่วมกัน

2. บรรยากาศการจัดการความรู้ องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาจะสำเร็จได้นั้น บรรยากาศในองค์การต้องส่งเสริมให้บุคลากรมีอิสระในการใช้องค์ความรู้เพื่อผลักดันให้เกิดนวัตกรรมในองค์การ โดยนิยามความหมายของบรรยากาศการจัดการความรู้ สามารถสรุปจากนักวิชาการที่ได้ให้ความหมาย (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556; วิจารย์ พาณิช, 2548; สุริศา ริมศิริ, 2562) คือ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์การได้รู้สึกมีอิสระในการเรียนรู้หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

3. นิสัยนวัตกรรม เกิดจากการมีพฤติกรรมทำซ้ำ ๆ จนเป็นนิสัยในการสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาองค์การ โดยนิยามความหมายของนิสัยนวัตกรรม สามารถสรุปจากนักวิชาการที่ได้ให้ความหมาย (สุริศา ริมศิริ, 2562; องค์อร ประจันเขตต์, 2557; อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี, 2561) คือ พฤติกรรมที่จะผลักดันให้ตัวเองหรือบุคลากรในองค์การกระตือรือร้นที่จะศึกษาเรียนรู้ คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ จนเป็นวัฒนธรรมองค์การ

กล่าวโดยสรุปปัจจัยที่มีผลทำให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษา นั้นจะต้องประกอบด้วย ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจในการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีอิสระที่

จะใช้ความคิดหรือความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งบุคลากรทุกระดับต้องมีส่วนร่วมนวัตกรรมที่มีความกระตือรือร้นที่จะต้องศึกษา เรียนรู้ที่จะคิดค้น พัฒนา ปรับปรุง สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมองค์กร

องค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา

องค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา คือ กระบวนการ หรือรูปแบบ ในการส่งเสริมหรือพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา และจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากนักวิชาการ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ (ธนะสา โรจนตระกูล, 2563; ภารดี อนันต์นาวิ, 2564; องค์อร ประจันเขตต์, 2557)

1. โครงสร้างองค์กร คือ การจัดโครงสร้างองค์กรให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ไม่เป็นทางการและให้บุคลากรมีอิสระในการทำงานเพื่อให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรม และให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานต่าง ๆ

2. การบริหารเชิงกลยุทธ์ คือ การบริหารที่มีการกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การวางแผน และการนำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยมีการใช้ต้นทุนและทรัพยากรที่ต่ำ รวมทั้งมีการประเมินเพื่อนำผลไปพัฒนาปรับปรุง

3. การพัฒนาบุคลากร คือ กระบวนการในการเสริมสร้างให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ที่จะพัฒนาเพื่อให้เกิดทักษะการปฏิบัติงานที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมและมีทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานที่ปฏิบัติอยู่บรรลุเป้าหมาย

4. บรรยากาศนวัตกรรม คือ บรรยากาศที่ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีอิสระที่จะริเริ่มความคิดสร้างสรรค์ รู้สึกมีอิสระในการเรียนรู้ โดยมีวิธีการในการกระตุ้นซึ่งกันและกัน การให้ข้อมูลย้อนกลับและการวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์

5. การจัดการความรู้และข้อมูลสารสนเทศ คือ กระบวนการจัดการความรู้ที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประมวลผล จัดเก็บและเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อให้ถึงเป้าหมายการดำเนินงานที่กำหนด

6. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร คือ รูปแบบ แบบแผนการดำเนินชีวิต ระบบค่านิยม ความเชื่อ อุดมการณ์ ที่องค์กรสร้างขึ้นมาเพื่อควบคุมประสิทธิภาพในการทำงานที่เอื้อต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หรือวิธีการใหม่ๆ ที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมในองค์กรของบุคลากร

7. ผลลัพธ์นวัตกรรม คือ ผลผลิตของนวัตกรรมที่แสดงถึงการนำหรือการพัฒนาไปใช้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

กล่าวโดยสรุป การที่จะเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาได้นั้น จะต้องประกอบด้วย การมีโครงสร้างองค์กรที่คล่องตัวและยืดหยุ่น มีกลยุทธ์ที่นำไปสู่การปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดเป้าหมาย มีบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาที่ก่อให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงาน มีบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีการจัดการความรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานที่เอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมจนเกิดผลลัพธ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขององค์กร

เกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX)

กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2564) เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศหรือ EdPEX เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการเสริมพลังให้สถาบันบรรลุเป้าหมาย ในการปรับปรุงผลลัพธ์ และเพิ่มขีดความสามารถในการ

แข่งขัน โดยเกณฑ์ EdPEx เป็นการดัดแปลงมาจากเกณฑ์ Baldrige Criteria for Performance Excellence ของสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทไทยและให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศในระดับนานาชาติ

เกณฑ์ EdPEx มีบทบาทที่สำคัญ คือ

1. เกณฑ์ช่วยปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน เพิ่มขีดความสามารถ และ ผลลัพธ์ให้ดีขึ้น
2. เกณฑ์ช่วยกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่าง สถาบันต่าง ๆ
3. เกณฑ์เป็นเครื่องมือที่สร้างความเข้าใจและบริหารจัดการผลการดำเนินการของ สถาบัน ชี้แนะแนวทางการจัดทำแผนกลยุทธ์ และเปิดโอกาสการเรียนรู้

เกณฑ์ EdPEx จะช่วยให้สถาบันสามารถสำรวจจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาตนเอง โดยมีคำถามเกี่ยวกับ เรื่องสำคัญ 7 ด้านในการบริหารและดำเนินงานของสถาบัน ได้แก่

1. การนำองค์กร สถาบันแบ่งปันวิสัยทัศน์และนำองค์กรอย่างไร และทำให้มั่นใจถึงการกำกับดูแลสถาบันที่ดีอย่างไร
2. กลยุทธ์ สถาบันเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตอย่างไร
3. ลูกค้า สถาบันรับฟัง สร้างความพึงพอใจ และสร้างความผูกพันกับผู้เรียนและลูกค้ากลุ่มอื่นอย่างไร
4. การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ สถาบันใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่เชื่อถือได้เพื่อการตัดสินใจอย่างไร
5. บุคลากร สถาบันสร้างความผูกพันและเพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้แก่บุคลากรอย่างไร
6. ระบบปฏิบัติการ สถาบันมั่นใจได้อย่างไรว่า ระบบปฏิบัติการที่ใช้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งจะทำให้สามารถจัดการศึกษา วิจัย บริการ และตอบสนองต่อพันธกิจอื่น ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ
7. ผลลัพธ์ สถาบันดำเนินการได้ดีเพียงใด

คำถามเหล่านี้ผูกโยงกันเป็นกรอบการบริหารผลการดำเนินการที่บูรณาการกันเป็นหนึ่งเดียวการตอบคำถามเหล่านี้ช่วยให้สถาบันจัดการเรื่องทรัพยากรให้สอดคล้องกัน ค้นหาจุดแข็ง และโอกาสพัฒนา ปรับปรุงการสื่อสาร การเพิ่มผลผลิต และความมีประสิทธิภาพ รวมทั้งบรรลุเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ และที่สำคัญจะทำให้สถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยการส่งมอบคุณค่าที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียน ลูกค้ากลุ่มอื่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งส่งผลให้เกิดคุณภาพการศึกษาและความยั่งยืนขององค์กร

คุณลักษณะของเกณฑ์ EdPEx

กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2564) คุณลักษณะของเกณฑ์ EdPEx ประกอบด้วย 5 ข้อที่สำคัญ คือ

1. มุ่งเน้นผลลัพธ์ เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน กระบวนการ ผู้เรียนและลูกค้ากลุ่มอื่น บุคลากร การนำองค์กรและการกำกับดูแล รวมถึงงบประมาณ การเงิน และตลาด การรวมตัววัดเหล่านี้มาประกอบกันทำให้มั่นใจได้ว่ากลยุทธ์ของสถาบันมีความสมดุล โดยไม่ละเลยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางกลุ่ม วัตถุประสงค์ หรือเป้าประสงค์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ที่สำคัญอย่างไม่เหมาะสม
2. ไม่กำหนดวิธีการและปรับใช้ให้เหมาะสมได้ โดยเกณฑ์ EdPEx ไม่ได้กำหนดวิธีการว่าสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีโครงสร้างองค์การอย่างไร ไม่ได้ระบุว่าสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีกระบวนการหรือวิธีการอย่างไร แต่เกณฑ์กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้เครื่องมือที่เหมาะสมที่สุดเพื่อกระตุ้นและพัฒนา ให้เกิดนวัตกรรมด้วยแนวทางที่หลากหลาย เช่น Plan-Do-Study-Act (PDSA) balanced scorecard เป็นต้น

3. มุ่งเน้นที่ความต้องการของสถาบันอุดมศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยตระหนักถึงความแตกต่างในด้านพันธกิจ บทบาท และหลักสูตรของสถาบันต่าง ๆ

4. สนับสนุนมุมมองเชิงระบบเพื่อให้เป้าประสงค์สอดคล้องไปในทางเดียวกันทั้งสถาบันอุดมศึกษา โดยเกณฑ์ EdPEX สร้างความสอดคล้องไปในทางเดียวกันทั้งสถาบันอุดมศึกษาจากตัวชี้วัดที่ได้มา จากกระบวนการและกลยุทธ์ของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเชื่อมโยงและเสริมซึ่งกันและกัน ตัวชี้วัดเหล่านี้จะผูกโยงโดยตรงกับคุณค่าในมุมมองของผู้เรียน ลูกค้ายุทธศาสตร์อื่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกับผลการดำเนินการโดยรวม ของทั้งสถาบันอุดมศึกษา

5. สนับสนุนการตรวจประเมินที่เน้นเป้าประสงค์ โดยเกณฑ์และแนวทางการให้คะแนน จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถพบจุดแข็งและโอกาส พัฒนาจากการตอบคำถามตามข้อกำหนดต่าง ๆ ซึ่งเน้นที่ผลการดำเนินการ ตามระดับพัฒนาการอย่างต่อเนื่องของกระบวนการและผลลัพธ์ของการดำเนินการ ด้วยเหตุนี้การตรวจประเมินตามเกณฑ์ EdPEX จึงนำไปสู่การปรับปรุงผลการดำเนินการอย่างจริงจังในทุกด้าน เครื่องมือนี้ให้ประโยชน์ในการบริหารจัดการมากกว่าวิธีการทบทวนผล การดำเนินการตามวิธีการอื่น ๆ และสามารถปรับใช้ได้กับกลยุทธ์ระบบการจัดการ และองค์การหลากหลายประเภท

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศหรือ EdPEX เป็นเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าสามารถทำให้สถาบันอุดมศึกษาบรรลุเป้าหมาย และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้สู่ความเป็นเลิศได้ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มุ่งเน้นผลลัพธ์และความต้องการของสถาบันการศึกษา ไม่กำหนดวิธีการและสามารถกำหนดวิธีการในการปรับใช้ให้เหมาะสม สนับสนุนมุมมองเชิงระบบและการตรวจประเมินที่เน้นเป้าหมายประสงค์ และมีองค์ประกอบหรือคำถามที่สำคัญ 7 หมวด คือ 1. การนำองค์กร 2. กลยุทธ์ 3. ลูกค้า 4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5. บุคลากร 6. ระบบปฏิบัติการ และ 7. ผลลัพธ์

การนำแนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ไปพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา

เกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เป็นการดัดแปลงมาจากเกณฑ์ Baldrige Criteria for Performance Excellence ของสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทไทยและให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศในระดับนานาชาติ โดยเกณฑ์ EdPEX นั้น มีเรื่องสำคัญ 7 ด้านในการบริหารและดำเนินงานของสถาบัน ที่ประกอบด้วย 1. การนำองค์กร 2. กลยุทธ์ 3. ลูกค้า 4. การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5. บุคลากร 6. ระบบปฏิบัติการ และ 7 ผลลัพธ์ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาที่นักวิชาการทั้งหลายได้ทำการศึกษา โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

เรื่องที่ 1 ไพโรจน์ บุตรชวัน (2559) ได้ศึกษาแนวทางการนำรูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม จำนวน 6 ปัจจัย ประกอบด้วย 1. คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม 2. ความสามารถในการจัดการความรู้ 3. ความสามารถในการจัดการนวัตกรรม 4. ความสามารถในการจัดการเทคโนโลยี 5. การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และ 6. ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

เรื่องที่ 2 อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี และคณะ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์กรแห่ง

นวัตกรรม คือ 1. โครงสร้างองค์การที่เหมาะสม 2. วัฒนธรรมองค์การส่งเสริมนวัตกรรม 3. บรรยากาศองค์การสร้างสรรค์ 4. การพัฒนานักนวัตกรรม 5. การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ 6. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

เรื่องที่ 3 ทรดล ดุลณกิจ และคณะ (2562) ได้ศึกษาตัวแบบคุณลักษณะการเป็นองค์การนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1. การจัดการความรู้ 2. โครงสร้างองค์กร 3. องค์กรแห่งการเรียนรู้

เรื่องที่ 4 ขวัญชนก แสงท้าน (2563) รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรแห่งนวัตกรรม คือ 1. บุคลากรคุณภาพ 2. งบประมาณ 3. วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี 4. การบริหารจัดการ

เรื่องที่ 5 สำเริง อ่อนสัมพันธ์ (2563) ได้ศึกษาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม : ปัจจัยการบริหารองค์การยุคใหม่ พบว่าความเป็นองค์การนวัตกรรมสมัยใหม่ มีปัจจัยหลัก 10 ประการ คือ 1. วิสัยทัศน์ร่วมและกลยุทธ์ 2. โครงสร้างองค์การและระบบ 3. การเรียนรู้การจัดการความรู้ 4. การเสริมอำนาจบุคลากรและความเชี่ยวชาญ 5. นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ 6. ระบบการสื่อสาร และการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ 7. การมีส่วนร่วมในนวัตกรรมสูง 8. การแก้ปัญหาเชิงระบบ และการทดลองนวัตกรรมใหม่ 9. ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ 10. การทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องที่ 6 จันทนา อุดม และคณะ (2563) ได้ศึกษาการเปลี่ยนผ่านองค์กรสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม พบว่า การพัฒนาองค์กรกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำไปสู่องค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วยปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความต้องการของลูกค้ายุคแข่งขัน และเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา และปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์การ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์

จากการศึกษาการเป็นองค์การนวัตกรรมการศึกษาดังกล่าวข้างต้นทั้งหมด 6 เรื่อง สามารถสรุปเป็นตารางที่ 1 ที่แสดงความสอดคล้องกับเกณฑ์การการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศหรือ EdPEX ดังต่อไปนี้

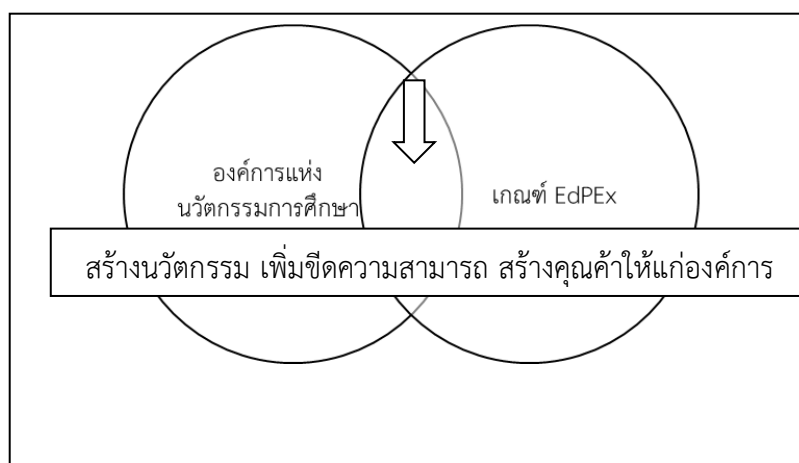
ตารางที่ 1 ตารางแสดงความสอดคล้องกับเกณฑ์การการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศหรือ EdPEX

เกณฑ์ EdPEX	ผลการศึกษางานนวัตกรรมการศึกษา					
	เรื่องที่ 1	เรื่องที่ 2	เรื่องที่ 3	เรื่องที่ 4	เรื่องที่ 5	เรื่องที่ 6
1. การนำองค์กร	คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม	ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	-	-	วิสัยทัศน์ร่วมและภาวะผู้นำ	-
2. กลยุทธ์	ความสามารถในการจัดการนวัตกรรม	-	-	การบริหารจัดการ	กลยุทธ์	-
3. ลูกค้า	-	-	-	-	-	ความต้องการของลูกค้าและการแข่งขัน

เกณฑ์ EdPEx	ผลการศึกษาขององค์กรนวัตกรรมการศึกษา					
	เรื่องที่ 1	เรื่องที่ 2	เรื่องที่ 3	เรื่องที่ 4	เรื่องที่ 5	เรื่องที่ 6
4. การวัด การวิเคราะห์และ การจัดการ ความรู้	ความสามารถในการจัดการความรู้และเทคโนโลยี	บรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์	การจัดการความรู้	วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี	ระบบการสื่อสาร และการจัดการข้อมูล	-
5. บุคลากร	-	การพัฒนาพนักงาน นวัตกรรม	โครงสร้างองค์กร	บุคลากรคุณภาพ	-	-
6. ระบบปฏิบัติการ	-	-	-	-	แก้ปัญหาเชิงระบบ และสร้างสิ่งใหม่	-
7. ผลลัพธ์	ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน	-	-	-	-	-

จากการสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยของนักวิชาการ จำนวน 6 เรื่อง ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา พบว่า การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษามีความสอดคล้องกับเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEx) ตั้งแต่ 1. การนำองค์กร 2. กลยุทธ์ 3. ลูกค้า 4. การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5. บุคลากร 6. ระบบปฏิบัติการ และ 7 ผลลัพธ์

รวมทั้งจุดมุ่งหมายของการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาและเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศหรือ EdPEx ก็มีความสอดคล้องกัน คือ องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาจุดมุ่งหมายเป็นองค์กรทางการศึกษาที่สามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีศักยภาพในการแข่งขัน และสร้างคุณค่าแก่องค์กรได้อย่างยั่งยืน (องค์ร ประจันเขตต์, 2557) และ เกณฑ์ EdPEx เป็นเกณฑ์ที่ส่งเสริมสถาบันให้บรรลุเป้าหมาย ในการปรับปรุงผลลัพธ์เพื่อให้เกิดนวัตกรรม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) โดยสรุปเป็นรูปภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 จุดมุ่งหมายการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาและเกณฑ์ EdPEx

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาและเกณฑ์ EdPEX นั้นมีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน คือ การส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างคุณค่าให้แก่องค์กร

ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงนำเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ หรือ EdPEX มาพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาตามองค์ประกอบ 7 หมวด ของเกณฑ์ EdPEX ดังนี้

หมวด 1 การนำองค์กรให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาต้องขึ้นนำองค์กรโดยการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ระยะสั้นระยะยาว ค่านิยม และความคาดหวังในผลการดำเนินการขององค์กร โดยให้ความสำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรม มีการสื่อสาร สร้างกำลังใจ และสร้างความผูกพันกับบุคลากร ผู้เรียน และลูกค้ากลุ่มอื่น ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งการสร้างบรรยากาศนวัตกรรมที่ส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่เป็นบวก มีอิสระที่จะคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุพันธกิจ โดยมีการกำกับดูแลองค์การด้วยความรับผิดชอบอย่างรอบด้าน และมีการสร้างประโยชน์ให้สังคม

หมวด 2 การกำหนดกลยุทธ์ให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ต้องมีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กรจากมุมมองของลูกค้าทั้งภายในและภายนอก สรรพโอกาส ภาวะคุกคามต่าง ๆ ทั้งปัจจุบันและอนาคต เพื่อนำมากำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่สำคัญในการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันหรือเพิ่มโอกาสในการสร้างนวัตกรรมขององค์กรและมีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่นำไปสู่การปฏิบัติโดยที่สามารถปรับเปลี่ยนแผนปฏิบัติการตามสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว

หมวด 3 ด้านลูกค้าสำหรับการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ต้องมีการบริหารจัดการด้วยนวัตกรรมสมัยใหม่ในการสร้างความพึงพอใจและความผูกพันให้กับผู้เรียนและลูกค้ากลุ่มอื่น เพื่อสร้างความสำเร็จในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดวิธีการที่องค์กรต้องรับฟังเสียงผู้เรียนและลูกค้าเพื่อรับฟังความต้องการ ปัญหาหรืออุปสรรค เพื่อดำเนินการตอบสนองให้เหนือความคาดหวังของผู้เรียนและลูกค้ากลุ่มอื่น รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียนและลูกค้ากลุ่มอื่นในระยะยาว

หมวด 4 ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ต้องมีการนำนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการรวบรวม วิเคราะห์ จัดการและปรับปรุงข้อมูล สารสนเทศ สินทรัพย์ทางความรู้ อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและพัฒนาปรับปรุงตลอดเวลา เพื่อสร้างโอกาสในการสร้าง พัฒนานวัตกรรมและวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการถ่ายโอนความรู้ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของการสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นกระบวนการของการสร้างวัฒนธรรมให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้

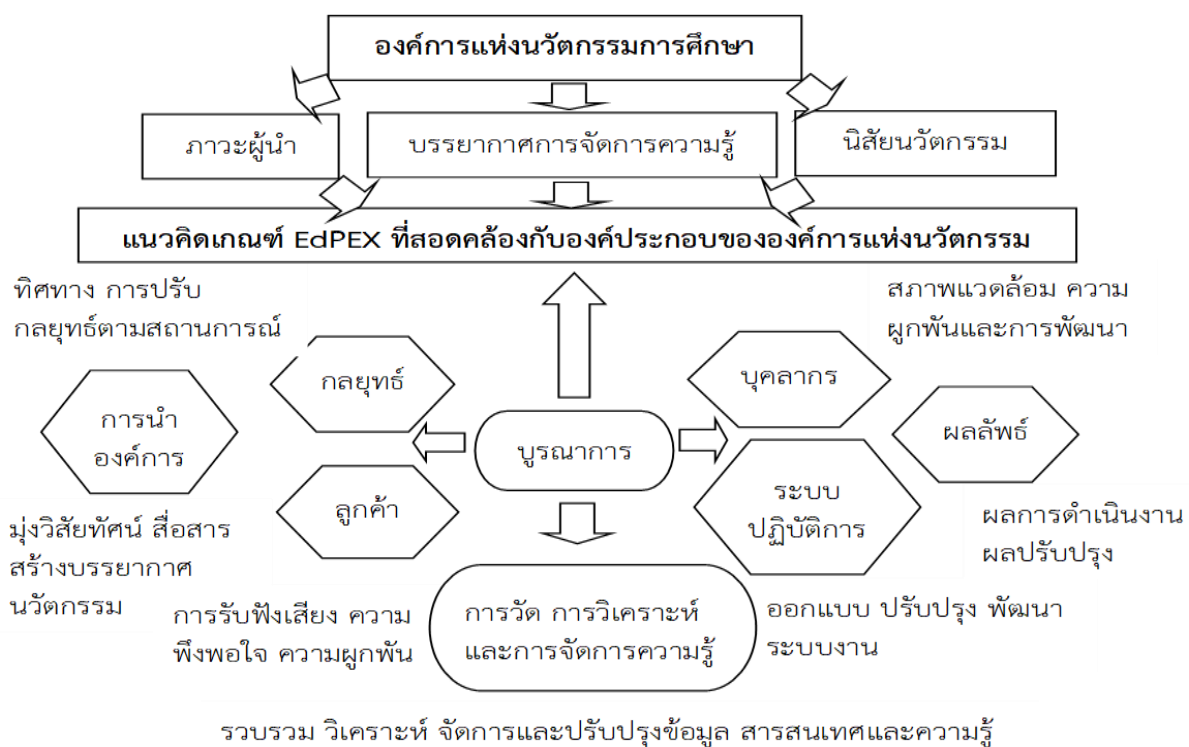
หมวด 5 ด้านบุคลากรสำหรับการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ต้องมีการบริหารจัดการด้านโครงสร้างองค์การให้มีความเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นและสามารถทำงานได้สอดคล้องกันเป็นอย่างดี มีการสร้างสภาพแวดล้อมด้านบุคลากรที่เกื้อหนุนและมีประสิทธิภาพให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์และขีดความสามารถที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างความผูกพันในการจัดการและพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรแต่ละคนมาใช้อย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมและสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับความจำเป็นโดยรวมขององค์กร

หมวด 6 ระบบปฏิบัติการสำหรับการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ต้องมีการบริหารจัดการในการออกแบบ จัดการ ปรับปรุง ระบบการทำงาน ที่หลากหลาย ทันสมัยที่สามารถสร้างนวัตกรรมในการจัดการศึกษา วิจัย บริการต่าง ๆ และมีระบบงานที่สนับสนุนกระบวนการทำงานที่ทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ในการสร้างนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีวิธีการในประเมินผล การปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติการ เพื่อส่งมอบคุณค่าแก่ผู้เรียนและลูกค้ากลุ่มอื่น เพื่อให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

หมวด 7 ผลลัพธ์ คือ ผลการดำเนินการและผลการปรับปรุงในด้านที่สำคัญทุกด้านของสถาบันที่นำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ผลลัพธ์การตอบสนองต่อลูกค้ากลุ่มอื่นและด้านกระบวนการ ผลลัพธ์ด้านลูกค้า ผลลัพธ์ด้านบุคลากร ผลลัพธ์ด้านการนำองค์การและการกำกับดูแลองค์การ ผลลัพธ์ด้านงบประมาณการเงิน ตลาด และผลลัพธ์ด้านกลยุทธ์

องค์ความรู้จากการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาด้วยแนวคิดเกณฑ์ EdPEX ได้สรุปเป็นรูปภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2 การพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาด้วยแนวคิดเกณฑ์ EdPEX

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา มีปัจจัยที่สำคัญคือ ภาวะผู้นำ บรรยากาศการจัดการความรู้ และนิสัยนวัตกรรม ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ดังกล่าวนั้น มีความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของเกณฑ์ EdPEX ตามที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งแนวคิดของเกณฑ์ EdPEX ในแต่ละหมวดที่ประกอบด้วย 1. การนำองค์การ 2. กลยุทธ์ 3. ลูกค้า 4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5. บุคลากร 6. ระบบปฏิบัติการ และ 7. ผลลัพธ์ นั้นมีความเชื่อมโยงและบูรณาการกันทั้ง 7 หมวด โดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นการบูรณาการของแต่ละหมวดที่จะทำให้อาณาเขตอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา โดยเริ่มจาก ผู้นำที่กำหนดวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา (1. การนำองค์การ) โดยมีกลยุทธ์ (2. กลยุทธ์) ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลสารสนเทศ (4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้) จากหลายแหล่ง รวมทั้งอาศัยข้อมูลจากการรับฟังเสียงของนักศึกษา (3. ลูกค้า) เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจในการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยมีการวางแผนพัฒนาบุคลากร (5. บุคลากร) เพื่อดำเนินงานให้สอดคล้องกับทิศทางวิสัยทัศน์และ กลยุทธ์ที่ผู้นำต้องการให้เป็น รวมทั้งมีการวางแผน

ระบบงาน (6. ระบบปฏิบัติการ) ในทุกด้านเพื่อให้เป็นไปตามกลยุทธ์ และเมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วต้องมีการวัดผล
ผลลัพธ์ว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่และต้องมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างไร (7. ผลลัพธ์) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ใน
การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา

บทสรุป

การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา โดยนำแนวคิดของเกณฑ์ประกัน
คุณภาพการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบขององค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษา ตั้งแต่ ผู้นำ
กลยุทธ์ บรรยายภาพการจัดการความรู้ และอื่น ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันคือ การสร้างนวัตกรรมและเพิ่มขีด
ความสามารถให้แก่องค์กร โดยเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาที่กล่าวมานั้น คือ เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อ
การดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ที่ประกอบด้วย 1. การนำองค์กร 2. กลยุทธ์ 3. ลูกค้า 4. การวัด
การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5. บุคลากร 6. ระบบปฏิบัติการ และ 7. ผลลัพธ์ มาบูรณาการในการ
ขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษา โดยเริ่มจากผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์ที่ก่อให้เกิดการคิดค้น การสร้างสรรค์ สิ่งใหม่ ๆ
มีการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมนวัตกรรม มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถที่พร้อม
รับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ มีระบบการทำงานหรือระบบปฏิบัติการที่ทันสมัย หลากหลาย และมีกลยุทธ์
เพื่อกำหนดเป็นแผนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดนวัตกรรม ที่สามารถสร้างความพึงพอใจและความผูกพันให้กับ
นักศึกษา ผู้ปกครอง และลูกค้ากลุ่มอื่น รวมทั้งสามารถวัดและประเมินผลลัพธ์ของการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการ
ศึกษาในทุกด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเกิดการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็น
นวัตกรรมที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *วิกฤตเด็กเกิดใหม่น้อย..กระทบธุรกิจการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก
<https://www.bangkokbiznews.com/social/986332>.
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ. (2565). *ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากร ในประเทศไทย
สถานการณ์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565 จาก http://social.nesdc.go.th/social/Portals/0/Documents/1000_UNFPA_rev_Policy%20Brief%20Thai_200411_69.pdf.
- ขวัญชนก แสงท้าน. (2563). รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(7), 153-168.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์กรและบุคลากรทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
วี.พรินท์.
- จันทนา อุดม และคณะ. (2563). การเปลี่ยนผ่านองค์กรสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์*, 3(1), 81-90.
- ธนิสสา โรจนตระกูล. (2563). การพัฒนารูปแบบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏใน
ประเทศไทย. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 3(2), 1-17.
- พรสวัสดิ์ ศิริศาสนันท์. (2555). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา*. จันทบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี.

- ไพโรจน์ บุตรชีวิน. (2559). แนวทางการนำรูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมเพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 11(sp), 84-91.
- ภรตล ดุลณกิจ และคณะ. (2562). ตัวแบบคุณลักษณะการเป็นองค์กรนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(5), 1376-1390.
- ภารดี อนันต์นาวิ และสิทธิพร ประวิตรุ่งเรือง. (2565). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(45), 487-504.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2564). องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา: การบริหารจัดการ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 10(2), 10-21.
- วรินทร์ ตะนะดี. (2564). ภาวะผู้นำ : การพัฒนาองค์ประกอบและการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย*, 4(1), 39-48.
- วาทีณี พูลทรัพย์. (2563). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา(วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2557). ภาวะผู้นำแบบบริการ แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ฉบับปี 2563 – 2566*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง (มหาชน).
- สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์. (2563). องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม : ปัจจัยการบริหารองค์การยุคใหม่. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(1), 215-230.
- สุริศา ริมศิริ. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- องค์อร ประจันเขตต์. (2557) องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(1), 45-51.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี และคณะ (2561). การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 12(3), 207-219.
- Phumphongkhochasorn, P., Damnoen, S., Tuwanno, P. D. M., & Srichan, P. W. (2022). Educational Quality Assurance and School Management Standards According to International. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 6(1), 1–16.